

تبیین اصول فقہ یک و دو

به زبان ساده و مفهومی

احمد دادگر

امیر تقی زاده

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه
۱۳	فصل اول
۱۳	تعریف اصول فقه
۱۳	فایده علم ادیان
۱۴	در بیان
۱۴	وضع
۱۵	عرف
۱۵	اقسام عرف
۱۵	۱. عرف خاص
۱۵	۲. عرف عام
۱۶	۳. عرف فقهی
۱۶	اقسام وضع
۱۶	۱. وضع تعیینی
۱۷	۲. وضع تعیینی
۱۸	ارکان وضع
۱۸	۱. واضح
۱۸	۲. موضوع
۱۸	۳. موضوع له
۱۹	اقسام لفظ
۱۹	۱. لفظ مختص
۱۹	۲. لفظ مترادف
۱۹	۳. لفظ مشترک
۲۱	فصل دوم
۲۱	حقیقت و مجاز
۲۱	۱. حقیقت
۲۲	۲. مجاز

شرایط استعمال مجازی.....	۲۳
۱. وجود مناسبت.....	۲۳
۲. قرینه.....	۲۴
علائم حقیقت و مجاز.....	۲۵
۱. تصریح لغت‌شناسان.....	۲۵
۲. تبادر و عدم تبادر.....	۲۶
۳. سبب سلب و عدم سبب سلب، سبب حمل و عدم سبب حمل.....	۲۶
۴. اطراد و عدم اطراد.....	۲۷
کلیدواژه‌های تبادر.....	۲۸
کلیدواژه‌های عدم تبادر.....	۲۸
کلیدواژه‌های اطراد.....	۲۸
کلیدواژه‌های عدم اطراد.....	۲۸
اقسام نفی و سلب.....	۲۹
۱. نفی از حقیقت.....	۳۰
۱. مجازی یعنی.....	۳۰
حقیقت سلبی.....	۳۰
اضاله الحقیقه (اضالت حقیقت).....	۳۱
اضاله العموم.....	۳۲
اضاله الظهور.....	۳۴
فصل سوم.....	۳۷
امر.....	۳۷
تعریف امر در اصول فقه.....	۳۸
اقسام طلب.....	۳۸
۱. طلب عالی از دانی.....	۳۸
۲. طلب دانی از عالی.....	۳۹
۳. طلب مساوی از مساوی.....	۳۹
فصل چهارم.....	۴۰
واجب.....	۴۱
اقسام واجب.....	۴۱
۱. واجب کفایی.....	۴۲
۱. واجب کفایی عام.....	۴۳
۳. واجب کفایی خاص.....	۴۳
۲. واجب عینی.....	۴۳

تلخیص اصول فقه یک و دو به زبان ساده و مفهومی ❖ ۷

۴۴	۳. واجب تعمینی.....
۴۵	۴. واجب تحیری.....
۴۶	۵. واجب مطلق.....
۴۶	۶. واجب مشروط.....
۴۷	۷. واجب تعدی.....
۴۷	۸. واجب توسلی.....
۴۷	۹. واجب موقت.....
۴۸	۱۰. واجب غیرموقت.....
۴۹	۱۱. واجب نفسی.....
۴۹	۱۲. واجب غیری.....
۵۱	حل بحث.....
۵۱	حکم تکلیفی و حکم وضعی.....
۵۱	حکم تکلیفی.....
۵۲	حکم وضعی.....
۵۲	اقسام حکم تکلیفی.....
۵۲	۱. وجوب.....
۵۳	۲. حرمت.....
۵۳	۳. استحباب.....
۵۴	۴. کراهت.....
۵۵	۵. ایباحه.....
۵۶	اقسام حکم.....
۵۶	۱. حکم واقعی.....
۵۷	۲. حکم ظاهری.....
۵۷	۳. حکم اولی.....
۵۸	۴. حکم ثانوی.....
۵۹	فصل ششم.....
۵۹	مفهوم و منطوق.....
۵۹	منطوق.....
۶۰	مفهوم.....
۶۰	اقسام مفهوم.....
۶۱	۱. مفهوم موافق.....
۶۱	۲. مفهوم مخالف.....
۶۲	اقسام مفهوم موافق.....

۶۲	۱. مفهوم اولویت
۶۳	۲. مفهوم مساوات
۶۴	اقسام مفهوم مخالف
۶۴	۱. مفهوم شرط
۶۶	۲. مفهوم غایت
۶۶	۳. مفهوم حصر
۶۷	۴. مفهوم عدد
۶۸	۵. مفهوم لقب
۶۸	۶. مفهوم وصف
۶۹	اسام منطوق
۶۹	۱. منطوق صریح
۷۰	۲. منطوق ضمنی
۷۰	اقسام منطوق
۷۱	۱. دلالت اسمی
۷۲	۲. دلالت تفسیری
۷۳	۳. دلالت اشاره
۷۵	فصل هشتم
۷۵	عام و خاص
۷۵	تعریف عام
۷۶	تعریف خاص
۷۷	اقسام عام
۷۸	۱. عام افرادی یا استغراقی
۷۸	۲. عام مجموعی
۸۰	۳. عام بذلی
۸۳	فصل نهم
۸۳	تخصیص و مخصص
۸۳	تخصیص
۸۴	مخصص
۸۵	اقسام مخصص
۸۶	الف: ۱. مخصص منفصل
۸۷	۲. مخصص متفصل
۸۸	ب: ۱. مخصص لفظی
۸۹	۲. مخصص غیر لفظی

تَلْخِیصِ اَصُولِ فِقْهِ یَک وَ دُو بَه زَبَانِ سَادَه وَ مَفْهُومِی ❖ ۹

۹۱	فصل نهم.....
۹۱	نسخ.....
۹۲	۱. نسخ صریح.....
۹۳	۲. نسخ ضعیفی.....
۹۴	ادله استنباط احکام شرعی.....
۹۵	۱. کتاب (قرآن).....
۹۶	۲. سنت.....
۹۶	۱. قول معصوم (علیه السلام).....
۹۷	۲. فعل معصوم (علیه السلام).....
۹۷	۳. تغیر معصوم (علیه السلام).....
۱۰۲	۳. حج.....
۱۰۵	عقل.....
۱۰۶	۵.....
۱۰۸	ارکان قیاس.....
۱۰۸	۱. اصل.....
۱۰۸	۲. قرع یا ممیس.....
۱۰۹	۳. علت.....
۱۰۹	۴. حکم.....
۱۱۰	اقسام قیاس.....
۱۱۰	۱. قیاس اولی.....
۱۱۰	۲. قیاس مساوی.....
۱۱۳	۳. قیاس منصوص الیه.....
۱۱۴	۴. قیاس مستنبط الیه.....
۱۱۷	فصل دهم.....
۱۱۷	استحسان.....
۱۱۹	مصالح مرسله (استصلاح).....
۱۲۰	اقسام مصالح.....
۱۲۲	قرنی استحسان استصلاح (مصالح مرسله).....
۱۲۳	فصل یازدهم.....
۱۲۳	اصول عملیه.....
۱۲۵	۱. اصل برائت.....
۱۲۷	تقسیمات اصل برائت.....
۱۲۷	۱. برائت قانونی.....

۱۲۸.....	۲. برائت عقلی.....
۱۲۹.....	۳. برائت شرعی.....
۱۳۰.....	۲. اصل احتیاط.....
۱۳۱.....	افسام احتیاط.....
۱۳۲.....	۱. احتیاط عقلی.....
۱۳۲.....	۳. احتیاط شرعی.....
۱۳۲.....	شرایط اجرای اصل احتیاط.....
۱۳۳.....	۱. بیس نیامدن اختلال در نظام.....
۱۳۳.....	۲. عدم وجود عسر و حرج.....
۱۳۳.....	۳. عدم معارضة با احتیاط دیگر.....
۱۳۴.....	۳. اصل تخیر.....
۱۳۴.....	اسام نام.....
۱۳۴.....	۱. تخیر شرعی.....
۱۳۴.....	۱. تخیر عقلی.....
۱۳۵.....	شک در تک تک.....
۱۳۵.....	۱. شک در اصل جعل حکم شرعی و انشای آن.....
۱۳۶.....	۲. شک در مجعول.....
۱۳۷.....	۴. استصحاب.....
۱۳۹.....	ارکان استصحاب.....
۱۳۹.....	۱. بقین سابق.....
۱۴۰.....	۲. شک لاحق (شک جدید).....
۱۴۰.....	۳. وحدت متعلق بقین و شک.....
۱۴۰.....	افسام استصحاب.....
۱۴۱.....	۱. استصحاب وجودی و عدمی.....
۱۴۳.....	۲. استصحاب حکمی و موضوعی.....
۱۴۴.....	۳. استصحاب در شک در مقتضی و شک در رافع.....
۱۴۴.....	۴. استصحاب جزئی و کلی.....
۱۴۹.....	تعارض قاعده ید و استصحاب.....
۱۵۰.....	تعارض استصحاب و احتیاط.....
۱۵۱.....	تعارض استصحاب و اصل برائت.....
۱۵۳.....	منابع و مأخذ.....

مقدمه

دوستان گرامی در این کتاب سعی بر آن شده است که درس اصول فقه ۱ و ۲ به زبانی ساده و مفهومی، با مثال‌های متعدد، نسبت به هر موضوع توضیح داده شود و آن شاءالله در آزمون‌های حقوقی و دانشگاهی مورد استفاده شما در گواران قرار بگیرد. پیشاپیش امیدوارم از قصورات پیش آمد از سوی انجانبان چشم‌پوشی نمایید. دوستان عزیز، در ابتدا لازم می‌داند که عرض برساند که اصول فقه درسی است فرار و مطالب آن به سرعت فراموش می‌شود و برای رفع این مشکل، بهترین روش این است که:

اولاً: هر مبحث را با مثال‌های متعددی به ذهن بسوزانید.
ثانیاً: مطالب را هرچند گاه یکبار تکرار کنیم.
در خصوص تاریخچه پیدایش علم اصول فقه مختصراً به عرض برساند که:

بهره‌برداری از علم اصول بدون شک بعد از رحلت پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) آغاز شد و به تدریج در اثر ازدیاد مسائل مورد ابتلا و دور شدن از زمان حیات آن بزرگوار به فزونی و توسعه یافت. حتی به فقه شیعه بهره‌برداری از علم اصول مخصوصاً به معنای وسیع آن پس از غیبت کبری آغاز شد.

با آرزوی موفقیت در تمامی مراحل زندگیتان؛

یا سیاس و تجدید احترام

احمد دادگر، امیر تقی زاده